

VERTINIMAS

Parengė dr. Vida Kazragytė

Jei vyksta ugdymo procesas, vadinasi, mokiniai įgyja tam tikrų žinių, gebėjimų. Šiuos ugdymo pasiekimus privalome stebėti ir vertinti. Jei tik organizuojame ugdomąją veiklą, bet nevertiname arba vertiname ne tai, ko mokėme, ugdymas nėra sąmoningas (neaiškūs jo tikslai), kartu nukenčia jo veiksmingumas – mokiniai galėtų pasiekti daugiau, bet to nepadaro. Įvertinimas priklauso nuo tinkamų ir aiškių kriterijų. Mokytojai dažnai yra neįsąmoninę tų kriterijų, kuriuos jie taiko teatro mokymo procese, ir ypač kūrybiniam darbui, todėl nepasitiki savo sprendimais. Todėl labai svarbus yra pats kriterijų artikuliacijos procesas, jo metu gimusius svarbius dalykus – kriterijus belieka tik užfiksuoti.

Taikomi šie vertinimo būdai: **diagnostinis, formuojamasis ir apibendrinamasis**. **Diagnostinis** vertinimas vyksta tada, kai norima įvertinti *mokinių pradinį* lygmenį – patirtį, gebėjimus, žinias ir supratimą, nuostatas, ir *mokymosi pažangą* pasibaigus ciklui. Vertinant taikomi kriterijai – tai, pagal kokį matą (pagrindą) mokytojas priima vertinimo sprendimą. Kriterijus mokytojas suformuluoja atsižvelgdamas į bendrojoje teatro programoje aprašytus mokinių pasiekimus ir realią mokinių žinių, gebėjimų ir nuostatų būklę. Atsižvelgiant į kriterijus, užfiksuojami gebėjimų ir nuostatų, arba žinių ir supratimo, nuostatų raiškos požymiai pagal lygius (patenkinamą, pagrindinį ir aukštesnįjį) – taip gaunami vertinimo aprašai (rubrikos). Juos galima susieti su balais arba įskaitos „apatine kartele“.

Vaidybos gebėjimų ir nuostatų vertinimo kriterijai ir aprašai (rubrikos)

Lygmenys Vertinimo kriterijai	Patenkinamas 4–5 balai	Pagrindinis 6–7–8 balai	Aukštesnysis 9–10 balai
Pasitikėjimas ir laisvumas	Menkai pasitiki savimi, vengia būti dėmesio centre, susikaustęs, vidiniai procesai (vaizduotė, mąstymas, emocijos) prislopinti.	Stengiasi rodyti pasitikėjimą ir būti dėmesio centre, bet dėl išliekančios vidinės įtampos vidiniai procesai nėra visiškai natūralūs.	Pasitikintis, ramus, natūraliai laisvai jaučiasi būdamas dėmesio centre, vidiniai procesai natūralūs.
Pasiūlytų aplinkybių	Menkai teįsivaizduoja, nenori	Ryščiau įsivaizduoja aplinkybes,	Ryškliai ir visą laiką įsivaizduoja aplinkybes,

įsivaizdavimas, tikėjimas	tikėti pasiūlyta išmone, reakcija dirbtinoka.	jomis labiau tiki, reakcija įtikinamesnė.	jomis gyvai tiki, reakcija gyva, natūraliai išraiškinga.
Veiksmų plėtojimas	Veiksmai fragmentiški.	Išplėtoja veiksmus, bet jie pagal prasmę ar išraišką yra vienodi, monotoniški.	Išplėtoja veiksmų seką nesikartodamas, nuolat atrasdamas naują judesių, žodžių, intonacijų išraišką.
Bendravimas	Tik protarpiais mato, girdi partnerį, jam adresuoja veiksmus.	Dažniausiai mato, girdi partnerį, jam adresuoja veiksmus, žodžius ir priima jo.	Visą laiką jaučia partnerį, jam adresuoja veiksmus, žodžius ir priima jo.

Šiuo kriterijų raiškos aprašu galima naudotis vertinant stebimą mokinių vaidybą per pamokas ir teikiant vertinimo užduotis.

Vertinant **bendrąsias kompetencijas**, kriterijumi gali tapti kuris nors konkretus gebėjimas. Pvz., darbas grupėje yra socialinės kompetencijos gebėjimas (sudėtinė dalis), o jo raiškos požymiai formuluojami apibendrintai. Tai leidžia vienu metu įvertinti daugiau kompetencijų – ir bendrąsias, ir teatrinę dalykinę. Toks vertinimo kriterijų aprašas gali būti naudojamas kaupiamajam vertinimui.

Lygmenys Vertinimo kriterijai	Neatitinka lūkesčių 0 balų	Minimaliai atitinka lūkesčius 1 balas	Atitinka lūkesčius 2 balai	Viršija lūkesčius 3 balai
Darbas grupėje	Nebendradarbiauja su kitais grupės nariais.	Bendradarbiauja fragmentiškai.	Nuosekliai bendradarbiauja.	Glaudžiai bendradarbiauja, padrąsina, paremia grupės narius.
Susikaupimas į užduotį	Neišgirsta paskirtos užduoties, nesusikaupia užduočiai atlikti.	Išgirsta užduotį po pakartojimo, susikaupia tik trumpam laikui.	Išgirsta užduotį iš pirmo karto, bet susikaupimas trūkinėja.	Išgirsta užduotį iš pirmo karto, dirba susikaupęs nuo pradžios iki galo.
Dramos istorijos aiškumas	Papasakota ar suvaidinta istorija neaiški	Aiškūs tik keli momentai	Istorija pakankamai aiški, išskyrus kelias detales	Papasakota ar suvaidinta istorija visiškai aiški, ryški.
Istorijos kūrybiškumas	Istorija sukurta pagal šabloną.	Istorijoje yra keletas naujumo momentų.	Didžioji istorijos dalis nauja.	Visiškai nauja istorija.

Pasinaudojimas grįžtamuoju ryšiu.	Nepasinaudoja pastabomis, pasiūlymais asmeniniam tobulėjimui.	Ribotai reaguoja į pasiūlymus, pastabas.	Pasinaudoja didžiąja dalimi pasiūlymų, pastabų.	Puikiai pasinaudoja gautomis pastabomis, pasiūlymais.
-----------------------------------	---	--	---	---

Mokiniais labai svarbu būti įvertintiems už atliktą darbą ir gauti grįžtamąjį ryšį. Tai didina motyvą stengtis. Baigiantis pamokai mokytojas aptaria ir įvertina grupelės bei atskiro mokinio darbą ir pasiektus rezultatus. Tai jis padaro taikydamas formuojamąjį vertinimą žodžiu: pagirdamas, paskatindamas, įvardydamas tai, kas pasisekė, ir tas vietas, kuriose buvo suklysta, nuramindamas. O kad žodžiai neliktų žodžiais, mokytojas gali naudoti neformalų kaupiamąjį vertinimą. Tai atskiri užrašai, kuriuose fiksuojama pamokos tema ir kiekvieno mokinio mokymosi rezultatų įvertinimas taškais.

Mokymosi proceso stebėjimas ir fiksavimas padeda sužinoti, koku greičiu mokinys daro pažangą ir kaip jis stengiasi. Be vertinimo, mokytojas gali fiksuoti svarbius asmeniškumus, atliekamų užduočių sąrašus, susitarimus ir netgi poelgius. Už ką ir kaip skiriami taškai? Pavyzdžiui, už atidumą naujos medžiagos aiškinimo metu. Jeigu mokinys klauso dėmesingai, užsitarnauja tašką (tokio pasiekimo laukiama iš mokinio, kuriam dėmesingai klausytis yra gana sunku). Jei diskusijos metu aktyviai dalyvauja, gauna tašką. Jei nuoširdžiai stengiasi atlikti pratimus, kūrybingai atlieka kad ir mažas užduotis, gauna tašką. Jei, gavę užduotį, atsakingai rengiasi, daug prisideda prie grupės rezultatų, gauna tašką. Mokiniai per pamoką gali sukaupti, sakykim, 5 taškus arba daugiau. Tai priklauso nuo to, kiek objektų per pamoką mokytojas yra pasiryžęs stebėti ir vertinti. Stebimi objektai gali būti šie: žinių vertinimas (geba taikyti teatrinius elementus), darbo įgūdžių vertinimas (atlikti darbą kokybiškai), socialiniai įgūdžiai (savikontrolės augimas, atsakomybės prisiėmimas). Vėliau mokytojas savo užrašuose daro suvestines. Pavyzdžiui, surinkęs dešimt taškų, mokinys gauna 10 balų. Šį vertinimą, jo kriterijus mokytojas turi aptarti su mokiniais mokslo metams prasidėjus.

Taigi naudodamas kaupiamąjį vertinimą mokytojas:

- parenka stebėtinų objektų sąrašą ir juo naudojasi;
- pastabas žymisi užrašų knygelėje ar atskiruose lapuose;
- visada turi rašiklį ir užrašų knygelę;
- nusistato stebėjimo tikslą;
- mokiniai informuojami, apie tai, ką mokytojas stebės ir ką vertins;

- užrašuose vartoja itin tikslią kalbą;
- žymėjimas pasirinktinai: pliusas, taškas, raidės: lg – labai gerai; p – puiku; š – šaunu.

Kaupiamojo vertinimo užrašai.

1 variantas

Pamokos tema <i>Konflikto sprendimo būdai.</i>			Data:			
Nr.	Vardas ir pavardė	Dėmesingas	Išsako vertingas mintis	Aktyvus atliekant pratimus	Atsakingai ir daug dirba grupėje	Atlika užduotį scenoje
1.	Petras D.					
2.	Regina P.					

2 variantas

Pamokos tema <i>Socialiniai įgūdžiai</i>			Data:			
Nr.	Vardas ir pavardė	Laikosi scenos etikos	Pagarbus, mandagus	Susikaupęs	Pastebima savikontrolė	Savarankiškas
1.	Angelė					
2.	Sigitas					

3 variantas

Pamokos tema <i>Bendradarbiavimo įgūdžiai</i>			Data:			
Nr.	Vardas ir pavardė	Dirba vadovaujamas	Lygiavertis partneris grupėje	Puikus organizatorius	Geba dirbti savarankiškai	Prisiima atsakomybę

1.	Danguolė					
2.	Rimas					

Kaupiamąjį vertinimą mokytojas gali fiksuoti ne kiekvieną pamoką. Vieną pamoką jis gali pasirinkti stebėti tik kelis mokinius, nepraleisdamas tų, kuriems tą pamoką kažkas labai gerai pavyko.

Prasidėjus mokslo metams, mokytojas turėtų pasidaryti kelias vertinimo lenteles ir jomis naudotis. Per mokslo metus vertinimo lenteles galima koreguoti, atnaujinti, papildyti. Taip mokiniai įpras būti nuolat stebimi, sekti savo mokymosi pažangą, bus nuolat įtraukti į vertinimą.

Ugdymo procese galima vertinti už bendrųjų kompetencijų atskiras sudėtines dalis, kaip pastangas, entuziazmą, planavimą, laiko valdymą, aplanko kaupimą, dalyvavimą, suformuluojant kriterijus kaip klausimus: Ar pasirengęs atėjo į pamoką? Ar yra pagarbus su mokytoju ir kitais mokiniais? Galima sudaryti klasės mokinių profilius šių kompetencijų įgijimo požiūriu. Sutartiniai vertinimo ženklai: XXX – su pasitikėjimu; XX – padedamas, paskatinamas; X – sunkiai.

	Nijolė	Darius	Kristina	n
Reiškia nuomonę		xxx		
Imasi vadovo vaidmens	xx			
Atlieka kūrybines užduotis			x	
Nnn...				

Vertinant žinias ir supratimą, kriterijai gali būti *teisingumas, išsamumas*. Tada atitinkamai vertimo rubrikos būtų tokios: **patenkinamas** lygmuo – trumpas teisingas atsakymas; **pagrindinis** lygmuo – išsamus teisingas, atsakymas; **aukštesnysis** lygmuo – teisingas, detalus paaiškinimas pateikiant pavyzdį. Jeigu mokiniai rengia *pristatymą*, galima taikyti tokius kriterijus, kaip **visuma, dėstymo nuoseklumas, bendravimas su auditorija**. 3 balai – aiški pradžia ir pabaiga, gerai apgalvota dėstymo dalių seka, yra kontaktas su auditorija; 2 balai – stinga pradžios arba pabaigos, dėstymas gana gerai apgalvotas, yra nežymių trūkumų; kontaktas su auditorija trūkinėja; 1 balas – yra pradžia ar pabaiga, dėstymas fragmentiškas, menkas kontaktas su auditorija. Galima paskatinti mokinius pačius susikurti vertinimo kriterijus. Rubrikos rašomos ta kalba, kuri yra dažniausiai vartojama procese ir kurią mokiniai gali tiek suprasti, kad patys jomis vadovautųsi. Diagnostinio vertinimo, kuris bus taikomas pabaigus ciklą, kriterijus ir jų lygių aprašus būtina aptarti su mokiniais, kad jie galėtų iš pat pradžių tikslingai ir kryptingai mokytis.

Formuojamasis vertinimas padeda užtikrinti proceso, vedančio į pasiekimus (tarpinius ir galutinius) kokybę bei įsisąmoninti kriterijus, kuriais bus naudojamos diagnostiniam vertinimui. Jie turi peraugti į paties mokinio mokymuisi ir atlikimui taikomus kriterijus. Formuojamasis vertinimas ypač naudingas vidutinę ir nedidelę pažangą darantiems mokiniams. Jis mokymosi pažangą gali padidinti 40–70 proc.

Formuojamasis vertinimas reiškiasi kaip *ekspertinis* vertinimas, jo pagalba mokytojas „prisijungia“ prie mokinio mąstymo ir jį skatina bei plečia. Jei mokiniai neišmoksta, vadinasi, klaidos slypi neteisingame jų mąstyme ar kitų procesų trūkumuose, kuriuos dera nurodyti iš pozityvios pusės. Vertinimo metu teikiamos pastabos ir siūlymai turi būti jautrūs, nes kitaip atgrasys mokinius nuo eksperimentavimo ir noro rizikuoti. Reikia išmolti pasakyti tiesą taktiškai ir pagarbiai, taip, kad mokinys neišsižeistų ir nepasijustų kaltas.

Vertinimo informacija renkama formaliojo (teikiant vertinimo užduotis) ir neformaliojo (stebint atlikimą visose situacijose) stebėjimo būdu, fiksuojant pavyzdžius, rengiant mokinių konferencijas, kaupiant kūrybos ir mokymosi aplanką. Vertinimo informacija atspindi ne tik tai, ko mokinys išmoko, bet ir ko jis buvo mokomas. Šia informacija naudojamosi pagerinant mokymą – turinį ir strategijas bei būdus. Įvertinus mokiniai priskiriami kuriam nors lygiui – patenkinamam, pagrindiniam, aukštesniajam. Ir tai leidžia individualizuoti mokymąsi – skirti skirtingas užduotis.

Apibendrinamasis vertinimas taikomas baigus kursą, modulį ar programą. Tam parengiamos **apibendrinamosios diagnostinės užduotys** arba **veiklos vertinimas** – užduočių rinkinys, rodantis, kad mokinys supranta sąvoką / principą, geba ar elgiasi, kokias demonstruoja nuostatas. Vertinimo užduotys turi leisti mokiniams parodyti, kaip jie supranta svarbias programos dalies sąvokas ir kaip šias sąvokas jie sieja tarpusavyje ir su tuo, ko mokėsi prieš tai, ir kaip panaudoja praktinei veiklai. Mokinio paaiškinimus turi sekti praktiniai įrodymai. Tai gali būti pasirodymų seka arba konferencija. Svarbu, kad kiekvienas mokinys pristatytų savo individualų įnašą. Be rezultatų pristatymo, mokiniui dar gali būti skiriama užduotis įvertinti savo darbą projekte, nusakyti sunkumus, sėkmingus dalykus, kokių naujų žinių įgijo, kuo susidomėjo. Prieš tai mokiniai suskirstomi į grupes, kurioms duodamos skirtingo lygio arba skirtingo turinio užduotys.

Pažymiai nenaudingi, ypač tiems mokiniams, kurių pasiekimai žemi, nes verčia manyti, kad jiems trūksta gabumų ir kad nesugeba mokytis. Geriausia yra vertinti individualią mokinio pažangą, vengiant mokinių pasiekimus lyginti tarpusavyje.